

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, SOBOTKA, OKRES JIČÍN

Jičínská 136, 507 43 Sobotka

IČ: 710 01 379

e-mail: skola@zssobotka.cz tel: 493 571 539

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

2025/2026

cíle, strategie, plány a postupy v oblasti prevence pro ZŠ Sobotka

Oficiální název školy:	Základní škola, Sobotka, okres Jičín
Adresa:	Jičínská 136, 507 43 Sobotka
Webové stránky:	www.zssobotka.cz
Právní forma:	příspěvková organizace
Obor vzdělávání:	ŠVP pro ZV, Škola pro všechny, č. j.: 670/2016
Zřizovatel:	Město Sobotka, Boleslavská 440, 507 43 Sobotka

ředitelka školy: **Mgr. Jana Knapová**

vypracoval zástupce pro školní poradenské pracoviště: **Mgr. Daniel Krejčík**

Obsah

1	Charakteristika dokumentu	3
2	Charakteristika školy	4
3	Cíle preventivního programu školy	5
4	Školní poradenské pracoviště (ŠPP)	6
4.1	Poradenští pracovníci ve škole	6
4.2	Cíle ŠPP	6
4.3	Výchovná komise	7
5	Úloha pedagogických pracovníků v rámci primární prevence	8
5.1	Ředitelka školy	8
5.2	Třídní učitel	8
5.3	Školní metodik prevence	9
5.4	Výchovný poradce	10
5.5	Školní psycholog/terapeut	10
6	Preventivní plán pro školní rok 2025/2026 – SEPA	11
7	Krizové plány	12
7.1	Přehled krizových plánů pro ZŠ Sobotka	12
7.2	Charakteristika vybraných krizových oblastí	13
7.2.1	ZÁŠKOLÁCTVÍ A POZDNÍ PŘÍCHOD	13
7.2.2	ŠIKANA	14
7.2.3	ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA PEDAGOGA	16
7.2.4	KYBERŠIKANA	16
7.2.5	AGRESE VE ŠKOLE	17
7.2.6	NÁVYKOVÉ LÁTKY	17
7.2.7	NEKÁZEŇ	17
8	Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování	18
8.1	Příčiny školní neúspěšnosti	18
8.2	Podpurné kroky předcházející školní neúspěšnost ze strany školy	18
9	Duševní zdraví žáků	20
10	Legislativní normy, metodické pokyny a podpora v okolí týkající se prevence	21
10.1	Centrum prevence – vybrané organizace v rámci našeho okresu	21
10.2	Centrum prevence – vybrané organizace v rámci našeho kraje	22
11	PŘÍLOHY	23
11.1	Evaluace školy - ohlédnutí se za školním rokem 2024/2025	23
11.2	Krizové plány pro ZŠ Sobotka	27

1 Charakteristika dokumentu

Preventivní program školy je dlouhodobý nástroj primární prevence nejen pro oblast sociálně patologických jevů. Dokument se stále doplňuje a je každoročně aktualizován metodikem prevence. Doplnění a změny přináší školní poradenské pracoviště, ale i jednotliví pedagogové naší školy.

Dokument se zaměřuje na aktuální oblasti sociálních jevů s ohledem na jejich příčiny, prevenci a možnosti řešení. Je zaměřený především na primární prevenci proti záškoláctví, násilí, šikaně a kyberšikaně, proti užívání návykových látek a dalším projevům rizikového chování žáků. Je doplňujícím dokumentem ke školnímu vzdělávacímu programu a slouží jako podklad pro zpracování ročního plánu prevence školy v programu *SEPA*. Podporuje zdravý životní styl, pomáhá žákům z ohrožených skupin při ochraně jejich lidských práv, usiluje o snížení výskytu rizikového chování u žáků na naší škole v Sobotce.

2 Charakteristika školy

Základní škola Sobotka, okres Jičín, je plně organizovaná venkovská škola s devíti postupnými ročníky. Kapacita školy je 510 žáků, průměrná naplněnost v posledních letech je cca 400 žáků. V aktuálním školním roce k 1. 9. 2025 dochází na naši školu 374 žáků. Ve škole působí celkem 29 pedagogů, 10 asistentek, z nichž některé působí s vychovatelkami ve školní družině. Kromě soboteckých dětí do školy dojíždějí žáci z pěti spádových obcí z Libošovice, Markvartice, Mladějov, Osek a Samšina.

Škola působí ve dvou propojených budovách, historická část je z roku 1893, moderní přístavba z roku 1999, kdy škola prošla celkovou rekonstrukcí. Do obou budov je bezbariérový přístup, k dispozici je osobní výtah. Vzdělávání žáků probíhá podle ŠVP pro ZV, který nese podtitul "Škola pro všechny", což znamená, že dveře máme otevřené i pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami a že se snažíme, aby chodili do školy rádi a aby se v ní cítili dobře a bezpečně. Náš školní vzdělávací program se maximálně snaží využít všechny přednosti, které náš region nabízí: kulturní či přírodní památky, bohatou historii a dobrovolné zájmové spolky.

Pedagogická a odborná způsobilost pedagogického sboru dlouhodobě převyšuje 90 %. Škola umožňuje pedagogům doplnit si potřebnou kvalifikaci studiem na VŠ, podporuje DVPP (*Další vzdělávání pedagogických pracovníků*), které je systematicky orientováno na inovační procesy ve školství. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou proškoleni v práci na počítači a v problematice společného vzdělávání. Ve vyučovacím procesu i v mimoškolní zájmové činnosti využíváme specifické odbornosti a dovednosti pedagogů i ostatních pracovníků školy.

V naší škole nejsme na problémy sami. Školní poradenské pracoviště (ŠPP) při ZŠ Sobotka je tým odborníků, který poskytuje podporu žákům, rodičům i pedagogům. Naším cílem je vytvářet bezpečné, přívětivé a podnětné prostředí vhodné k výchovně-vzdělávacímu procesu a osobnostnímu rozvoji všech žáků. Věnujeme se včasné identifikaci rizik, poskytujeme poradenství, podporujeme duševní zdraví a spolupracujeme s dalšími odbornými institucemi. Pomáháme v situacích spojených se školním neúspěchem, šikanou, vztahovými problémy, poruchami chování či krizovými událostmi. ŠPP tvoří: vedení školy, výchovná poradkyně, metodik prevence, školní terapeut a 3 speciální pedagogové. Škola využívá i odborné pomoci PPP Jičín, SPC Jičín a SPC Turnov. Konkrétnější údaje o pracovnících školy pro daný školní rok jsou uvedeny ve výroční zprávě školy a ve školní kronice.

3 Cíle preventivního programu školy

Spolupráci v rámci preventivního programu naší školy budeme rozvíjet: s metodikem prevence pedagogicko-psychologické poradny Jičín (Mgr. Šárka Pušová), s Městským úřadem Sobotka (pí. Bc. Pavlína Guciová), s preventistou Policie ČR Jičín (nprap. Aleš Brendl), s Městským informačním centrem a Městskou knihovnou F. Šrámka v Sobotce, s organizací pro primární prevenci Maják o.p.s. (Mgr. Jan Molnár) či s volnočasovým klubem Jednoty bratrské (Mgr. Daniel Krejčík) a s Mgr. Michalem Tačíkem v oblasti podpory práce s žáky a jejich zákonnými zástupci.

Mezi **krátkodobé cíle** a priority řadíme: včasné řešení problémového chování žáků, pružné zařazení programů primární prevence podle potřeby školy, zlepšování třídního klimatu a vztahů žáků v třídním kolektivu, pravidelné využívání třídních chviliek a vedení žáků k zodpovědnosti za své chování, prevenci zneužívání mobilních telefonů a prevenci kyberšikany. V neposlední řadě také kterékoliv jevy, které by mohly signalizovat počínající zneužívání návykových látek.

Mezi **střednědobé cíle** a priority řadíme: věnování zvýšené pozornosti žákům s problémovým chováním, předcházení školní neúspěšnosti (reedukační hodiny se speciálním pedagogem, doučování z českého jazyka, anglického jazyka, matematiky, konzultační hodiny všech pedagogů), pravidelné setkávání s žáky v rámci „žakovského parlamentu“ (Mgr. Jan Janatka), využívání poradenství v době konzultačních hodin výchovných poradců a metodika prevence (dle rozpisu hodin na webových stránkách školy).

Mezi **dlouhodobé cíle** a priority řadíme následující. Chceme, aby škola byla místem, kde se žák sžívá s kolektivem, navazuje přátelství, učí se vycházet s lidmi, ctít autoritu a vážit si sám sebe. Zároveň bychom chtěli, aby se také rodiče obraceli na školu s důvěrou a aby se spolupráce školy se zákonnými zástupci prohloubila. Škola usiluje o to, aby žáci během povinné školní docházky získali kvalitní základy moderního, všeobecného vzdělání. Kromě vzdělávání v daných vzdělávacích oblastech proto program myslí na vzdělávání v oblasti mravní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, výchovy ke sportu a k ochraně životního prostředí. Považujeme za nutné vést žáky ke schopnosti kulturního a estetického prožitku nejen okolí svého bydliště, ale i k zájmu o věci veřejné. Osobní příklad každého učitele zvlášť a pedagogického sboru jako celku považujeme za důležitý výchovný prostředek.

4 Školní poradenské pracoviště (ŠPP)

V souladu s vyhláškou 606/2020 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných vzniklo na naší škole k 1. září 2016 školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP), které poskytuje poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. Školní poradenské pracoviště se nachází ve druhém patře historické budovy – místnosti číslo 25 (výchovná poradkyně) a 27 (zástupce pro ŠPP).

4.1 Poradenští pracovníci ve škole

Ředitelka školy: Mgr. Jana Knapová – knapova@zssobotka.cz

Zástupce ředitelky školy pro ŠPP, metodik prevence: Mgr. Daniel Krejčík krejcik@zssobotka.cz

Výchovná poradkyně: Mgr. Pavla Kozáková – kozakova@zssobotka.cz

Školní terapeut: Mgr. et. Mgr. Michal Tačík, Dis. – terapie.tacik@gmail.com

Speciální pedagogové: Mgr. Kateřina Jirásková – jiraskova@zssobotka.cz, Mgr. Miloslav Najman – najman@zssobotka.cz, Mgr. Daniel Krejčík – krejcik@zssobotka.cz

4.2 Cíle ŠPP

- prevence školní neúspěšnosti a sociálně nežádoucích jevů
- realizace preventivních programů na škole
- zajištění kvalitní služby kariérového poradenství pro žáky
- příprava podmínek integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z jiného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním a žáků nadaných
- vybudování příznivého sociálního klima na škole i v jednotlivých třídách
- zajištění včasné intervence při aktuálních problémech žáků a třídních kolektivů
- zlepšení komunikace mezi školou a rodiči
- koordinování služeb ŠPP s dalšími poradenskými institucemi
- poskytování metodické podpory jednotlivým pedagogům

4.3 Výchovná komise

Výchovná komise se věnuje závažnějším problémům chování a prospěchu žáků. Převážně pak těm problémům, které řešil třídní učitel a následně nedošlo ke zlepšení. Jedná se o rizikové

projevy chování jako je šikana, záškoláctví, agresivita, nekázeň, zhoršený prospěch, závislostní chování apod. Cílem není pouze sankcionovat jednotlivé přestupky, ale nastavit především preventivní opatření k potlačení výskytu rizikových projevů chování a nabídnout pomoc při zvládání těchto problémů. Doporučené složení výchovné komise: ŠMP, VP, TU, ŘŠ (+ZŘŠ) a zákonný zástupce.

5 Úloha pedagogických pracovníků v rámci primární prevence

5.1 Ředitelka školy

Ředitelka školy zabezpečuje poradenské služby ve škole skrze pozice školního metodika prevence a výchovného poradce, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Ředitelka školy dále vytváří podmínky pro předcházení vzniku rizikových projevů chování zejména:

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikových projevů chování,
- b) kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním „Preventivního programu školy“ a začleněním „Školní preventivní strategie“ do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy,
- c) řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikových projevů chování ve škole,
- d) jmenováním školním metodikem prevence pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, případně mu umožní studium k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikových projevů chování,
- e) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci ve škole,
- f) podporou týmové spolupráce školního metodika prevence, výchovného poradce, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování „Preventivního programu školy“,
- g) spoluprací s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- h) podporou aktivit zaměřených na využívání volného času žáků se zřetelem k jejich zájmům a jejich možnostem a spoluprací se zájmovými sdruženími a dalšími subjekty.

5.2 Třídní učitel

- a) Spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci „Preventivního programu školy“.
- b) Motivuje žáky k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě), podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy.

- c) Zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy.
- d) Získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném prostředí.

5.3 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence provádí standardní činnosti školního metodika prevence, které jsou vymezeny právním předpisem.

- a) Koordinuje přípravu „Školní preventivní strategie“ a „Preventivního programu školy“ a jejich zavádění ve škole, podle aktuálních potřeb a podmínek program inovuje, podílí se na jeho realizaci a vyhodnocuje jeho účinnost.
- b) Odborně a metodicky pomáhá především učitelům těch výchovně vzdělávacích předmětů, ve kterých je možné vhodnou formou zavádět do výuky etickou a právní výchovu, výchovu ke zdravému životnímu stylu a jiné oblasti preventivní výchovy.
- c) Poskytuje učitelům a ostatním pracovníkům školy odborné informace z oblasti prevence, pravidelně je informuje o vhodných preventivních aktivitách pořádaných jinými odbornými zařízeními.
- d) Navrhuje vhodné odborné metodické materiály a jiné pomůcky pro realizaci preventivního programu školy a navazujících preventivních aktivit školy.
- e) Sleduje ve spolupráci s dalšími pracovníky školy rizika vzniku a rizikové projevy chování a navrhuje cílená opatření k včasnému odhalování těchto rizik a řešení vzniklých problémů, informuje pracovníky školy o způsobech řešení krizových situací v případech výskytu rizikových projevů chování ve škole.
- f) Uplatňuje ve své činnosti především metody, které mají ověřenou účelnost a lze u nich měřit efektivitu.
- g) Spolupracuje především s okresním metodikem preventivních aktivit, popř. krajským školským koordinátorem prevence, účastní se pravidelných porad organizovaných těmito pracovníky a zajišťuje přenos zásadních informací z jejich obsahu do života školy.
- h) Spolupracuje na základě pověření ředitele školy se školskými a dalšími krizovými, poradenskými a preventivními zařízeními, se zařízeními realizujícími vzdělávání v prevenci a s institucemi zajišťujícími sociálně právní ochranu dětí a mládeže, zajišťuje informovanost žáků školy, jejich zákonných zástupců a pracovníků školy o činnosti těchto institucí a organizací.

5.4 Výchovní poradce

- a) Koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence,
- b) aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech,
- c) zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými,
- d) konzultuje problémy s odbornými pracovišti – speciálně pedagogické centrum, pedagogicko-psychologická poradna,
- e) navrhuje opatření,
- f) navrhuje svolání výchovné komise,
- g) vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci,
- h) jedná se sociálním odborem,
- i) učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem.

5.5 Školní psycholog/terapeut

- a) Individuální práce se žáky v osobních problémech.
- b) Krizová intervence pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- c) Podpora spolupráce třídy a třídního kolektivu.
- d) Individuální konzultace v oblastech výchovy a vzdělávání, psychohygieny pro pedagogické pracovníky.
- e) Spolupráce při péči o integrované žáky s různým stupněm podpůrných opatření, pomoc školnímu poradenskému pracovišti.

6 Preventivní plán pro školní rok 2025/2026 – *SEPA*

Preventivní plán pro daný školní rok je tvořen v programu *SEPA*, který je preferovaný v rámci našeho Královéhradeckého kraje. Jeho obsah vychází z tohoto dokumentu. Odráží tak výše uvedenou spolupráci s organizacemi, strategické cíle naší školy a jednotlivé návrhy preventivních akcí během roku. Jeho definitivní podobou je závěrečný **výkaz**, který škola odesílá vždy ke konci školního roku. Pracovní verze, která se během roku postupně doplňuje, je k nahlédnutí v elektronické podobě u metodika prevence.

7 Krizové plány

Krizové plány školy jsou sestaveny na základě charakteristik a doporučených postupů při řešení rizikového chování, které se může objevit na základní škole.

Dále krizové plány shrnují v deseti krocích jednotný postup pro celou školu. Cílem je stanovit závazný postup řešení pro všechny pracovníky školy v případech podezření či výskytu rizikového chování mezi žáky. Věcný obsah všech krizových plánů je interní dokument školy. Jeho interaktivní a barevná verze je určena pouze pro potřeby školy a je umístěna na školním *cloudu*.

7.1 Přehled krizových plánů pro ZŠ Sobotka

- ZÁKONNÝ ZÁSTUPCE A SPOLUPRÁCE S NÍM
- ŽÁK A POZDNÍ PŘÍCHOD
- ŽÁK A ZÁŠKOLÁCTVÍ

(skryté, pochybení žáka I. a II. st., pochybení zákon. zástupce pro I. a II. st., útěk)

- ŽÁK A NÁVYKOVÉ LÁTKY

(obecný postup, nález, alkohol, kouření, psychotropní látky)

- ŽÁK JAKO OBĚŤ ŠIKANY
- ŽÁK JAKO AGRESOR ŠIKANY
- ŽÁK A KYBERŠIKANA
- UČITEL JAKO OBĚŤ ŠIKANY
- ŽÁK A AGRESE
- ŽÁK A NEKÁZEŇ
- ŽÁK A ZRANĚNÍ
- ŽÁK A KRÁDEŽ
- ŽÁK A NEBEZPEČNÝ PŘEDMĚT
- ŠKOLA A AKTIVNÍ ÚTOČNÍK
- ŽÁK A PANICKÁ ATAKA, ÚZKOST A STRACH
- ŽÁK A CAN
- ŽÁK A SEBEPOŠKOZOVÁNÍ
- ŽÁK A RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

7.2 Charakteristika vybraných krizových oblastí

7.2.1 ZÁŠKOLÁCTVÍ A POZDNÍ PŘÍCHOD

Charakteristika

Záškoláctvím se rozumí taková neomluvená nepřítomnost žáka ve škole, a to i opakovaná, která je způsobena zpravidla úmyslně žákem nebo osobami odpovědnými za jeho výchovu, která trvá obvykle po celý vyučovací den (případně po určitou část vyučování, např. v odpoledních hodinách nebo jen v některých předmětech). Cílem je vyhnout se přítomnosti ve vyučování nebo pouze v některých vyučovacích hodinách. **Pozdním příchodem** se naopak rozumí taková neomluvená nepřítomnost žáka, a to i opakovaná, která je zpravidla způsobena nedbalostí žáka nebo osob odpovědných za výchovu, nebo jinými příčinami. Trvá zpravidla pouze po část vyučování (nebo i jen po část vyučovací hodiny), a to obvykle na jeho počátku. Nepřítomnost ve vyučování v tomto případě není cílem žáka ani osob odpovědných za jeho výchovu.

Záškoláctví nabývá řady podob, různé jsou také jeho důvody a je možné v něm dále rozlišovat:

- **Záškoláctví pravé** – žák do školy nedorazí, ačkoli rodiče si myslí, že do školy šel a účastnil se vyučování.
- **Záškoláctví skryté** – žák do školy nedorazí, a to s vědomím rodičů. Tento jev může mít více příčin, od odmítavého postoje rodičů ke vzdělání či ke škole, přes neschopnost rodiče prosadit vůči dítěti svou vůli, potřebu výpomoci dítěte v domácnosti, až po případy, kdy děti úspěšně předstírají zdravotní komplikace. Vzhledem k tomu, že v těchto případech rodiče žákovu nepřítomnost omlouvají, vyžaduje odhalování tohoto nežádoucího jevu zvýšenou pozornost ze strany pedagogických pracovníků, které není možné omezit pouze na přijetí omluvenky (žákovi bývá pravidelně nevolno např. v termínech písemných prací z určitého předmětu apod.).
- **Záškoláctví interní** – žák do školy dorazí a během vyučování na určitý časový úsek (např. na některou hodinu) odejde. Tento jev bývá rovněž označován jako „útěk ze školy“.

Dále je možné záškoláctví vymezit podle toho, jak žák k rozhodnutí neúčastnit se vyučování dospěl:

- **Záškoláctví impulzivní** – žák se rozhodne náhle, impulzivně. Neúčast ve vyučování je jeho bezprostřední reakcí na okamžitý podnět.

- **Záškoláctví plánované** – jedná se o promyšlené, dopředu naplánované jednání, jehož prostřednictvím se žák účelově vyhýbá situacím spojeným se školou (zkoušení, určitý předmět, kontakt s určitou osobou – neoblíbený učitel, jiný zaměstnanec školy, jiný žák).

Jak plyne z výše uvedeného, pozdní příchody nastávají v situacích, kdy žák má zájem do školy docházet, ale z nějakého důvodu se mu nedaří být přítomen po celou dobu vyučování. Příčinou pozdních příchodů může být špatná dopravní dostupnost školy (např. dopravní spoj jede jednou za hodinu, ke škole přijíždí až po začátku vyučování) či výluka dopravního spoje, problémy s vypravením se z domova, případně komplikace pramenící z nepříznivé sociální situace (srov. § 3 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách).

7.2.2 ŠIKANA

Charakteristika

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou, mimo školu je to věc policie a rodičů. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrášovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumějí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování, až zneužívání.

Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobost a nezhádka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti. **Šikana** – řeší učitel ve spolupráci s TU, ŠMP, VP, vedením školy.

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Přímá šikana může mít podobu:

- fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy)
- verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy)
- neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek)

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická (záměrná ignorace nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace).

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů s dehonestujícím obsahem na jméno žáka či učitele, prezentace ponižujících videí na portálech jako je youtube.com, facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah.

Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná.

7.2.3 ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA PEDAGOGA

Charakteristika

Šikana zaměřená na pedagoga ze strany žáků musí být chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Nejedná se o individuální záležitost konkrétního pedagoga. Tato šikana je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog. Do této pozice se může dostat i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět a má dobré pedagogické schopnosti. Šikana zaměřená na pedagoga se nejčastěji odehrává ve škole, ale může probíhat i v kyberprostoru.

7.2.4 KYBERŠIKANA

Charakteristika

Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, videonahrávek, fotografií apod.

7.2.5 AGRESE VE ŠKOLE

Charakteristika

Verbální agrese jsou velmi častým jevem. Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí, a je nutné, aby si byly vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

7.2.6 NÁVYKOVÉ LÁTKY

Charakteristika

Do této oblasti spadá široké spektrum chování, které vykazuje znaky závislosti zejména pak distribuce a užívání alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek, gambling atp.

Škola vytváří podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy, v jejím okolí, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti. Škola jasně vymezí zákaz užívání návykových látek ve škole a jejich nošení do školy. Poskytuje žákům i rodičům nezbytné informace týkající se jejich ochrany před tímto jevem. Působí na žáky v oblasti primární prevence, a to formou, která je věcná, pravdivá a přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji. Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL spolupracuje s Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí, školskými poradenskými zařízeními apod.

7.2.7 NEKÁZEŇ

Charakteristika

Nekázeň je opakem neboli protikladem kázně. Je ovšem nutné si uvědomit, co je vlastně kázeň a mít tento fakt přesně stanoven. Nekázeň je tedy porušení kázně, což v realitě znamená nedodržení určitého pravidla či normy. Jejich nedodržení se zpravidla odehrává s určitým sociálním jednáním. Toto sociální jednání pak nazýváme kázeňský přestupek. Kázeňský přestupek je tak porušení určitých norem, pravidel či očekávaných sociálních rolí jedince.

8 Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování

Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 72/2005 Sb. (novelizace vyhlášky pod č. 197/2016 Sb.) a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

8.1 Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina – nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

8.2 Podpůrné kroky předcházející školní neúspěšnost ze strany školy

- 1) **individuální přístup k žákovi**
 - přiměřená časová dotace
 - ověření pochopení zadání úlohy
 - poskytování zpětné vazby
 - preferování ústní formy ověřování znalostí
 - zadávání vhodných cvičení na ověřování znalostí
 - práce s chybou, v případě potřeby vypracování PLPP
 - nabídka individuálních konzultací i v době distanční výuky

- 2) zohlednění žáka se speciálními vzdělávacími potřebami**
- 3) reedukace, pedagogická intervence, předmět speciální pedagogické péče**
 - pravidelné informování rodičů o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu (třídní schůzky a konzultace)
 - případné individuální konzultace s rodiči (ve škole nebo online)
 - soustavný dohled rodičů na domácí přípravu žáka na výuku
- 4) důsledně vyžadovat plnění domácích úkolů**
- 5) při přetrvávajících obtížích doporučit návštěvu odborného pracoviště (např. PPP Jičín)**
- 6) řídit se doporučením na základě vyšetření v ŠPZ**
- 7) v případě nutnosti vypracování IVP**

9 Duševní zdraví žáků

Naše škola podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Cílem působení v oblasti výše uvedené prevence rizikového chování je žák odpovědný za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopný dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- s dovednostmi, které přirozeně zabraňují vzniku sociálně psychologických jevů,
- schopný řešit, případně schopný nalézt pomoc při řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

10 Legislativní normy, metodické pokyny a podpora v okolí týkající se prevence

K primární prevenci rizikového chování se vztahuje množství zákonů, metodických pokynů a dalších norem. Níže je uveden přehled zásadních legislativních norem upravujících oblast primární prevence rizikového chování. Zásadní jsou pro nás legislativní normy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které je odpovědné za celou oblast primární prevence rizikového chování, a následně další legislativní normy. Pro přehlednost odkazujeme na stránky naší pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogické centrum Královohradeckého kraje (pobočka Jičín):

<https://www.poradenstvikhk.cz/metodik-prevence/legislativni-normy-metodicke-pokyny-aj/>

Krizový plán školy vychází z metodických pokynů MŠMT umístěných na webových stránkách ministerstva:

<https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

V našem okrese a kraji působí řada odborných organizací, které spolupracují s naší pedagogicko-psychologickou poradnou. Aktuální přehled přináší portál „Centrum prevence“, na který odkazuje již zmíněná PPP Jičín. Možnost náhledu zde:

<https://www.poradenstvikhk.cz/metodik-prevence/kontakty-na-spolupracujici-organizace/>

10.1 Centrum prevence – vybrané organizace v rámci našeho okresu

- **Oblastní charita Jičín** – zřizuje mj. nízkoprahové kluby (ve městech Hořice, Jičín, Nová Paka), které poskytují bezpečí, podporu a pomoc dětem a mladým lidem, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, a vytváří jim takové podmínky, aby byli schopni a ochotni podílet se na řešení svých problémů a lépe se s nimi vyrovnali.
<https://jicin.charita.cz/jak-pomahame/detem-a-mladezi/>
- **Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)** se sídlem na úřadech jednotlivých měst a obcí.
- **Středisko výchovné péče Hostinné Podpora** – nabízí diagnostiku a nápravu výchovných problémů, nebo negativních projevů chování, které nastaly u dítěte zpravidla od 6 let věku do ukončení středního vzdělání.

<https://www.vuhostinne.cz/svp/>

- **Manželská a rodinná poradna Jičín** – nabízí bezplatnou pomoc, poradenství, podporu, provázení a stabilizaci rodinám s dětmi, manželům, partnerům a jednotlivcům, když se ocitnou v náročné životní situaci, kterou je obtížné zvládnout vlastními silami.
- **Policie ČR Jičín**

10.2 Centrum prevence – vybrané organizace v rámci našeho kraje

- **KÚ KHK:** <https://sipkhk.cz/>
- **Laxus, z. ú.** – sociální a adiktologické služby pro uživatele nelegálních drog, alkoholu, patologické hráče a jejich blízké poskytované ambulantní formou: <http://www.laxus.cz/>
- **Policie ČR:** <https://www.policie.cz/web-prevence.aspx>
<http://www.policie.cz/krajske-reditelstvi-policie-khk.aspx>
- **Prostor Pro, o. p. s.** – preventivní programy Spirála – dlouhodobé, kontinuální a interaktivní působení v oblasti prevence rizikového chování žáků a studentů škol i školských zařízení v Královéhradeckém kraji. Realizuje preventivní programy a nabízí rady, pomoc a konzultace pedagogům, žákům a studentům i jejich rodinným příslušníkům v oblasti projevů rizikového chování: <http://www.prostorpro.cz/preventivni-programy-spirala.html>
- **Semiramis, z. ú.** – Centrum primární prevence poskytuje školám a odborné i laické veřejnosti profesionální intervenci a odborné poradenství v oblasti primární prevence rizikového chování. Toto realizuje prostřednictvím dlouhodobých programů specifické primární prevence, poradenských a vzdělávacích aktivit, čímž se snaží u dětí a mládeže předcházet problémům spojených s rizikovým chováním nebo tyto problémy oddálit do co nejpozdějšího věku: <http://www.os-semiramis.cz/>
- **Středisko výchovné péče HK Návrat** – nabízí všestrannou preventivně výchovnou péči dětem a mládeži s negativními jevy chování, u nichž ještě nejsou důvody pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy ve speciálních výchovných zařízeních. Pro děti ve věku od 3 do 26 let (po dobu školní docházky): <http://www.svphk.cz/>

11 PŘÍLOHY

11.1 Evaluace školy - ohlédnutí se za školním rokem 2024/2025

V průběhu školního roku 2024/2025 jsme realizovali řadu preventivních setkání zaměřených na zvýšení bezpečnosti žáků a prevenci rizikového chování na naší škole. Tyto setkání zajišťovaly předem vybrané organizace, instituce a jednotlivci, které svou odborností přispěly k dosažení stanovených cílů primární strategie naší školy. Zejména se jednalo o Maják o.p.s. poskytující primární prevenci, PPP Jičín s oblastním metodikou prevence Mgr. Šárkou Pušovou, Policií ČR s nrap. Alešem Brendlem a nově od začátku školního roku se školním terapeutem Mgr. Michalem Tačíkem. Ten k nám docházel vždy jednou týdně na dopoledne a individuálně pracoval s žáky a dle potřeby i s rodiči. Přehled organizovaných prevencí během školního roku 2024/2025:

Téma, název	Třída	termín
Preventivní pořad "Šikana, kyberšikana"	6. A, 6. B	9. 9. 2024
Preventivní pořad "Protidrogová prevence"	7. A, 7. B	12. 9. 2024
Preventivní pořad "Aktivní útočník"	8. A, 8. B	13. 9. 2024
Civilní obrana	2. stupeň	20. 9. 2024
Preventivní pořad "Policie ČR - Bezpečně na silnici"	9. A, 9. B	4. 10. 2024
Beseda - Úřad práce Jičín	9. A, 9. B	7. 10. 2024
Preventivní pořad - Klima třídy	6. A	8. 10. 2024
Dopravní výchova	4. B	18. 10. 2024
Školní fórum	výběr žáků	13. 11. 2024
Preventivní program - Klima třídy	7. B	19. 11. 2024
Beseda pro rodiče - Maják o.p.s. - šikana	rodiče	12.2. 2025
Intervence – vztahy – ŠPP ZŠ Sobotka	6.A	24.2. 2025
Preventivní pořad	6. B	25. 2. 2025
Preventivní pořady -Maják o.p.s.	4. - 9. roč.	4. - 6. 3. 2025
Spolupráce s MŠ Sobotka	5. A	7. 3. 2025
Preventivní pořad "Klima třídy"	6. A	18. 3. 2025
Preventivní pořad "Klima třídy"	6. A	26. 3. 2025
Preventivní pořad "Jsme parta"	4. A	24. 4. 2025
Preventivní pořad "Alkohol a kouření"	4. B	24. 4. 2025
Preventivní pořad "Čas změny"	6. A	24. 4. 2025
Preventivní pořad "Závislosti"	6. B	24. 4. 2025
Preventivní pořad "Sexualita"	8. A	24. 4. 2025
Preventivní pořady	2. stupeň	3. 6. 2025
Preventivní pořady	5. roč., 7. A	5. 6. 2025
Dopravní výchova	4. B	14.5.2025
Preventivní pořad - Klima třídy - PPP	6. A	30.5. 2025
Preventivní pořady - Maják o.p.s	2. stupeň	3. 6. 2025
Preventivní pořady - Maják o.p.s	5. roč., 7. A	5. 6. 2025

Zapojené organizace:

Maják o.p.s.: Maják o.p.s. se podílel na organizaci a realizaci preventivních programů pro žáky. Tyto programy byly zaměřeny na prevenci užívání návykových látek, bezpečné chování na internetu a zvládání konfliktů. Přednášky byly vedeny interaktivní formou v kruhu, což žákům umožnilo aktivní zapojení a lepší pochopení problematiky. Škola využila nabídky organizace a realizovala program s názvem: **“Komplexní program Jdi dál!”** Cílem komplexního programu primární prevence je dlouhodobě pracovat s třídními kolektivy od 4. do 9. ročníku. Cílem je efektivně předcházet vzniku rizikového chování u žáků. Časová dotace je dva bloky po 3 vyučovacích hodinách.

- ucelený přehled preventivních programů od Maják o.p.s. zde: <https://www.majakops.cz/index.php/programy/komplexni-program-jdi-dal>

Policie ČR (nprap. Aleš Brendl): na začátku školního roku navštívil naši školu a vedl přednášky se žáky. Tyto besedy byly zaměřeny na zvyšování povědomí o bezpečnosti v běžném životě, prevenci kriminality a kyberkriminality.

Přednáška pro rodiče a učitele: V rámci prevence byla také uspořádána přednáška od Maják o.p.s. pro rodiče a učitele na téma "Šikana". Tato akce měla za cíl informovat rodiče a pedagogy o tomto tématu, které je stále ve školním prostředí aktuální.

V roce 2025 získala škola dotaci z programu **25SMV07 – Prevence rizikového chování a duševní zdraví** ve výši **37 000 Kč**. Projekt s názvem „**Prevence rizikového chování a duševní zdraví žáků na Základní škole v Sobotce**“ je zaměřen na podporu zdravého školního klimatu a realizaci preventivních aktivit v oblasti duševního zdraví a sociálně-patologických jevů. Dotace byla řádně schválena a využita bude od září 2025 v souladu s cíli programu.

Závěr

Plánované preventivní programy v průběhu školního roku 2024/2025 na Základní škole Sobotka byly úspěšně realizované. Věříme, že tyto aktivity přispěly k bezpečnějšímu a zdravějšímu prostředí v naší škole.